

ความจริงที่พูดไม่หมดของรัฐบาลไทยเกี่ยวกับโครงการอุโมงค์ผันน้ำโขง

เลิศศักดิ์ คำคงศักดิ์

กลุ่มนิเวศวัฒนธรรมศึกษา

5 เมษายน 2551

ความเป็นจริงที่ประชาชนไทยทั้งประเทศยังไม่รู้ เพราะถูกปิดซ่อนเร้นโดยพวกรัฐบาล ข้าราชการ ผู้เชี่ยวชาญและนักวิชาการของไทยที่เป็นผู้วางแผนพัฒนาชาติทั้งหลาย เกี่ยวกับโครงการอุโมงค์ผันน้ำโขงก็คือ “โครงการนี้จะเกิดขึ้นมาได้ถ้าไม่สร้างเขื่อนปิดกั้นแม่น้ำโขง”

โครงการอุโมงค์ผันน้ำโขง หรือ Hydroshield ตามที่นายกรัฐมนตรีนายสมัคร สุนทรเวช แดลงทางโทรทัศน์ วิทยุ เว็บไซต์และสื่อสิ่งพิมพ์ทั้งหลาย หลังจากเข้ารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ในช่วงต้นปี พ.ศ.2551 ได้โกหกหลอกลวงประชาชนเอาไว้ว่า “จะผันน้ำโขงเข้ามาในช่วงฤดูน้ำหลากท่วม” เพื่อพัฒนาการเกษตรในภาคอีสาน แต่หลังจากนั้นไม่นานก็ได้เดินทางไปเยือนลาวและทำการตกลงสร้างเขื่อนบ้านกุ่มร่วมกับรัฐบาลลาว เพื่อปิดกั้นแม่น้ำโขงช่วงที่เป็นชายแดนระหว่างประเทศบริเวณจังหวัดอุบลราชธานี

จากการกระทำครั้งนี้ของนายสมัคร สุนทรเวช ซึ่งเป็นตัวแทนรัฐบาลไทย พยายามจะให้ประชาชนไทยเข้าใจว่าเรื่อง “อุโมงค์ผันน้ำโขง” กับ “การสร้างเขื่อนปิดกั้นแม่น้ำโขง” เป็นคนละเรื่อง ไม่เกี่ยวข้องกัน แต่แท้ที่จริงแล้วโครงการอุโมงค์ผันน้ำโขงจะเกิดขึ้นมาได้ถ้าไม่สร้างเขื่อนปิดกั้นแม่น้ำโขง ดังตัวอย่างที่เคยเกิดขึ้นกับโครงการโขงชีมูลเมื่อ 20 ปีที่แล้ว

นับตั้งแต่บทเริ่มต้นของนโยบาย “เปลี่ยนสนามรบเป็นสนามการค้า” เมื่อประมาณปี พ.ศ. 2531 ในสมัยรัฐบาลของนายกรัฐมนตรีพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ได้ทำการรื้อฟื้นความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับเพื่อนบ้านจีนใหม่อีกครั้งหนึ่ง หลังจากภาวะความขัดแย้งทางลัทธิการเมืองการปกครองที่ผ่านมาสงบลงแล้ว ข้อตกลงและความร่วมมือในการพัฒนาภูมิภาคแม่น้ำโขงได้ถูกปิดฝุ่นเพื่อรื้อฟื้นโครงการพัฒนาต่าง ๆ ขึ้นมาใหม่ โดยเขื่อนผามองและเขื่อนเชียงคานบนเป็นโครงการอันดับต้น ๆ ที่ได้รับความสนใจจากคณะกรรมการแม่น้ำโขงและรัฐบาลไทย

โครงการโขงชีมูลจึงได้ถือกำเนิดขึ้นมาโดยคาดหวังว่าเขื่อนยักษ์สองตัวนี้จะปิดกั้นแม่น้ำโขงในระดับสูงมากพอที่จะผันน้ำโขงเข้ามาตามแรงโน้มถ่วงของโลกได้ แต่เรื่องราวกลับไม่ง่ายอย่างที่คิด เพราะเขื่อนทั้งสองถูกต่อต้านอย่างหนักในเรื่องผลกระทบรุนแรงมหาศาล โดยเฉพาะเขื่อนผามองที่ประชาชนทั้งฝั่งลาวและไทยเป็นเรือนแสนคนต้องถูกอพยพโยกย้ายหากมีการสร้างเขื่อนนี้ขึ้นมาจริง ๆ ในที่สุดโครงการเขื่อนทั้งสองก็ถูกชะลอการก่อสร้างเอาไว้ก่อน แต่โครงการโขงชีมูลก็ยังคงดิ้นไม่ยอมล้มพับตามไปด้วย โดยทำการปรับโครงการด้วยการใช้เครื่องสูบน้ำด้วย

ไฟฟ้าสูบน้ำโจงเข้ามาแทน แต่จนถึงบัดนี้โครงการโจงซีมูลในส่วนที่ต้องใช้น้ำโจงเข้ามาพัฒนาพื้นที่เกษตรกรรมในภาคอีสานก็ยังเกิดขึ้นไม่ได้ ก็เพราะเหตุผลทางด้าน “ราคาค่าสูบน้ำ” ที่แพงมหาศาลจากเครื่องสูบน้ำด้วยไฟฟ้า

ดังนั้นเอง การที่รัฐบาลไทยประกาศว่าจะผันน้ำโจงเข้ามาใช้พัฒนาพื้นที่เกษตรกรรมในภาคอีสาน จะต้องพูดให้ประชาชนคนไทยทั้งประเทศและประชาชนในกลุ่มแม่น้ำโจงทั้งหมดเข้าใจว่าโครงการอุโมงค์ผันน้ำโจงจะเกิดขึ้นไม่ได้ถ้าไม่สร้างเขื่อนปิดกั้นแม่น้ำโจง นั่นหมายถึงว่า “โครงการอุโมงค์ผันน้ำโจงเป็นองค์ประกอบย่อยของโครงการสร้างเขื่อนปิดกั้นแม่น้ำโจง” ไม่ใช่โครงการที่แยกเป็นอิสระอย่างเด็ดขาดจากโครงการที่สัมพันธ์เชื่อมโยงกันอย่างมีนัยยะสำคัญ ซึ่งหากรัฐบาลไทยจะผลักดันพัฒนาโครงการอุโมงค์ผันน้ำโจงก็จะต้องทำการศึกษาประเมินผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมและสังคมแยกเป็นอิสระจากโครงการสร้างเขื่อนปิดกั้นแม่น้ำโจงไม่ได้ องค์ประกอบของโครงการทั้งหมดนับตั้งแต่โครงการสร้างเขื่อนปิดกั้นแม่น้ำโจงและโครงการอุโมงค์ผันน้ำโจงจะต้องทำการศึกษาประเมินผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมและสังคมไปพร้อมกัน เสมือนเป็นโครงการเดียวกัน

หรือจะต้องทำการประเมินผลกระทบทางยุทธศาสตร์ของแม่น้ำโจงทั้งสาย เพื่อดูผลประโยชน์และผลกระทบในภาพรวมของกลุ่มน้ำโจงทั้งหมด ไม่ใช่แบ่งแยกและทำลายแม่น้ำโจงด้วยการแยกส่วนโครงการแต่ละโครงการออกจากกัน ดังที่เห็นและเป็นอยู่ในขณะนี้ว่าแต่ละประเทศในกลุ่มแม่น้ำโจงล้วนผลักดันโครงการสร้างเขื่อนปิดกั้นแม่น้ำโจงและแม่น้ำสาขาในพรมแดนของตัวเองโดยไม่สนใจผลกระทบภาพรวมที่เกิดขึ้นกับประเทศอื่น ๆ ที่อาศัยและพึ่งพิงแม่น้ำโจงร่วมกันเลย